

5

EDUCACIÓ

RESUM

La situació educativa a les Illes Balears presenta una sèrie de reptes que cal abordar amb una mirada evolutiva: la periodicitat anual de la memòria del CES permet l'anàlisi detallada d'aspectes com els resultats acadèmics, les taxes de graduació a les distintes etapes, les ràtios professorat-alumnat, l'abandonament escolar, les principals xifres universitàries... Unes altres qüestions són les implicacions educatives de la major presència d'alumnat estranger: es constata en el capítol que les Balears són la comunitat autònoma amb el percentatge més alt de l'Estat, fet que constitueix un element distintiu i una realitat específica que cal tenir en compte.

Es detallen les dades, tant de les etapes no universitàries com de l'etapa universitària. En el cas de les etapes no universitàries, es treballa a partir de les darreres dades oficials publicades pel Ministeri d'Educatió. Això comporta que encara no recullen l'impacte educatiu de la pandèmia. En qualsevol cas, cal parar atenció als processos i eventuais problemes crònics amb vista a conèixer els impactes quan aquests processos es trobin a la cruïlla amb la situació de la pandèmia. En especial, pels efectes en relació amb la desigualtat educativa. En el cas de l'etapa universitària, s'aporten dades oficials de la Universitat de les Illes Balears, tot parant especial esment a l'evolució de l'alumnat a la darrera dècada.

Quant als principals resultats i conclusions, cal destacar, entre d'altres, aspectes com la despesa pública per alumne, la mitjana d'alumnes per unitat, l'esperança de vida escolar i la taxa d'abandonament. La despesa pública per alumne ha augmentat els darrers anys. Referent a la mitjana d'alumnes per unitat, Les Balears presenten ràtios inferiors a les estatals. En correspondència amb aquestes ràtios, a tots els nivells, excepte a secundària, el nombre de professors per unitat a Balears és més gran que al conjunt de l'Estat. L'indicador d'esperança de vida escolar aporta una visió predictiva de les trajectòries educatives i el risc al desenganxament escolar. L'anàlisi d'aquest indicador posa de manifest les diferències autonòmiques i la influència del mercat de treball turístic sobre l'abandonament escolar al territori insular. A les Balears, abans dels 16 anys ja comença a fer-se palesa la dificultat per mantenir-se en el sistema educatiu, s'amplia la distància amb les taxes d'idoneïtat estatals, augmentant el risc al desenganxament i l'abandonament escolar. En relació amb l'abandonament, segons les dades de 2018, un 24,4% dels joves entre els 18 i els 24 anys no ha completat el nivell d'educació secundària de segona etapa i no continua cap tipus d'educació formació.

Pel que fa als resultats i principals conclusions en relació amb les dades universitàries, cal assenyalar que les Illes Balears continuen sent la comunitat amb la taxa més baixa de l'Estat quant al nombre d'alumnat universitari de 18 a 24 anys i la població total en aquesta franja d'edat. Una altra dada rellevant detallada al capítol és el bon posicionament de la Universitat de les Illes Balears en els diferents rànquings de qualitat analitzats, tant de caràcter estatal com internacional.

5.1.

EL SISTEMA EDUCATIU NO UNIVERSITARI DE LES ILLES BALEARS

L'anàlisi dels indicadors autonòmics i estatals permet adoptar una perspectiva comparada i evolutiva que ajuda a delimitar les peculiaritats i les necessitats del sistema educatiu. Concretament, les dades sobre l'escolarització de les Illes Balears corresponents al curs 2018/19 mostren un total de 189.400 estudiants matriculats als ensenyaments de règim general, 3.742 més que el curs anterior. Aquest augment es concentra principalment a l'ESO, que acull 1.437 estudiants més que el curs anterior. (Vegeu el quadre III-5.1.)

La matrícula es continua concentrant en els nivells d'educació primària (71.736 alumnes, que representen un 37,9 % de la matrícula i amb 391 alumnes més que el curs anterior), ESO (46.503, un 24,6 % de la matrícula i 1.437 alumnes més), educació infantil de segon cicle (32.079, un 16,9 % de la matrícula i 164 alumnes més), batxillerat (12.578, 6,6 % de la matrícula i 363 alumnes més) i educació infantil de primer cicle (8.591 alumnes, un 4,5 % de la matrícula i 216 alumnes més). Als cicles formatius (presencial i a distància) es registren un total de 7.963 alumnes al grau mitjà (4,2 % del total i 699 alumnes més que el curs anterior) i 6.181 alumnes al grau superior (3,26 % del total i 327 alumnes més que el curs anterior).

Un 64,69 % de la matrícula es correspon amb l'alumnat de centres de titularitat pública, un 28,59 % amb l'alumnat dels

centres privats concertats i un 6,7 % amb l'alumnat de centres privats no concertats. (Vegeu el quadre III-5.1.)

Les dades sobre l'escolarització als ensenyaments de règim especial mostren la magnitud de la matrícula als ensenyaments d'idiomes (un 70,6 % de l'escolarització als ensenyaments de règim especial). Un total de 9.871 alumnes estudien idiomes, principalment als nivells bàsic (27 % de la matrícula) i intermedi (33 %). Els estudis de música concentren el 15,6 % de la matrícula; les arts plàstiques i el disseny, un 8,87 %; dansa, el 2,36 %; ensenyaments esportius un 1,98 %, i art dramàtic, un 0,51 %. (Vegeu el quadre III-5.2.)

Per a l'estudi de l'evolució de les dades en educació d'adults (vegeu el quadre III-5.3.), la informació es presenta de manera separada per educació de caràcter formal i educació de caràcter no formal. Cal tenir present que aquest tipus d'educació és especialment important en una comunitat turística com les Illes Balears, on l'abandonament escolar és rellevant i són especialment sensibles els itineraris educatius de retorn. Aquests itineraris de retorn es produeixen a l'etapa de l'educació d'adults.

En el cas de l'educació de caràcter formal, les distintes categories han patit un descens: els ensenyaments inicials han baixat de 1.176 alumnes el curs 2013/14 a 1.062 el curs 2017/18; l'educació secundària per a persones adultes, de 5.778 a 4.286, i la preparació de la prova d'accés a la universitat, de 665 alumnes a 589.

QUADRE III-5.1. ALUMNAT MATRICULAT EN ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL PER NIVELLS EDUCATIUS
Curs 2018/2019

	Curs 2011/2012	Curs 2012/2013	Curs 2013/2014	Curs 2014/2015	Curs 2015/2016	Curs 2016/2017	Curs 2017/2018	Total	Centres públics	Centres privats	Centres privats concertats	Centres privats no concertats
Total	174.958	176.402	177.262	177.767	178.055	180.138	185.658	189.400	122527	66873	54167	12706
Educació infantil - primer cicle	7.619	7.681	7.707	6.198	5.530	6.600	8.375	8591	5470	3121	202	2919
Educació infantil - segon cicle	34.453	34.170	33.951	33.123	32.623	31.897	31.915	32079	20157	11922	10335	1587
Educació primària	65.641	66.497	67.255	69.004	69.645	70.275	71.345	71736	45391	26345	22419	3926
Educació especial	611	634	644	637	636	721	792	841	276	565	565	0
ESO	40.675	41.123	41.434	42.474	43.084	43.678	45.066	46503	28468	18035	15557	2478
Batxillerat	12.088	11.954	11.355	11.801	11.966	12.037	12.285	12578	8588	3990	3205	785
Batxillerat a distància	1.228	1.017	820	774	689	770	713	783	783	0	0	0
CF FP bàsica				982	1.738	1.889	1.955	1979	1674	305	305	0
CF FP grau mitjà	6.125	6.287	6.427	6.384	6.423	6.463	6.634	7217	5755	1462	1120	342
CF FP grau superior	3.635	3.607	3.782	4.043	4.023	4.240	4.953	5186	4256	930	353	577
CF FP grau mitjà a distància	413	559	749	748	746	644	630	746	716	30	0	30
CF FP grau superior a distància	357	649	725	734	848	816	901	995	933	62	0	62
Programes de qualificació professional inicial	2.113	2.224	2.413	723	0	0						
Altres programes formatius				142	104	108	94	166	60	106	106	0

Font: Estadística dels ensenyaments no universitaris. Ensenyaments no universitaris. Alumnat matriculat. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

QUADRE III-5.2. ALUMNAT MATRICULAT EN ENSENYAMENTS DE RÈGIM ESPECIAL

	Curs 2018/2019
Total ensenyaments de règim especial	13978
Total ensenyaments d'arts plàstiques i disseny	1240
CFGM arts plàstiques i disseny	119
CFGS arts plàstiques i disseny	1121
Total ensenyaments de música	2186
Ensenyaments elementals de música	1379
Ensenyaments professionals de música	623
Ensenyaments superiors de música	184
Total ensenyaments de dansa	331
Ensenyaments elementals de dansa	197
Ensenyaments professionals de dansa	134
Total ensenyaments d'art dramàtic	72
Total ensenyaments d'idiomes	9871
Ensenyament d'idiomes nivell bàsic	3776
Ensenyament d'idiomes nivell intermedi	4614
Ensenyament d'idiomes nivell C1	566
Ensenyament d'idiomes nivell C2	119
Ensenyament d'idiomes nivell bàsic a distància	166
Ensenyament d'idiomes nivell intermedi a distància	630
Total ensenyaments esportius (grau mitjà)	278

Font: Estadística dels ensenyaments no universitaris. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

En el cas de l'educació de caràcter no formal, les xifres absolutes han augmentat entre el curs 2013/14 i el curs 2017/18, tot passant de 7.008 a 8.135 alumnes.

En canvi, l'estudi de llengües estrangeres ha experimentat un petit descens. Del curs 2013/14 no es disposen de dades per a aquest ítem, però si es fa la comparativa entre el curs 2014/15 i el curs 2017/18 es veu que les dades han baixat de 3.092 a 2.610.

Pel que fa a l'educació a distància, es detecten dues dinàmiques diferenciades en el període de 2013 a 2018: d'una banda, el batxillerat experimenta un lleuger descens (de 820 a 713 alumnes), mentre que els cicles formatius tenen una petita tendència a l'alça (de 1.474 alumnes a 1.531), que és fruit de l'augment en els cicles de grau superior (un segment de més especialització tècnica), perquè els cicles de grau mitjà baixen una mica. (Vegeu el quadre III-5.3.)

QUADRE III-5.3. ALUMNAT MATRICULAT EN ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL PER NIVELLS EDUCATIUS (2011-2017)

	Curs 2013/2014	Curs 2014/2015	Curs 2015/2016	Curs 2016/2017	Curs 2017/2018
Ensenyaments inicials	1.176	1.165	0	1.082	1.062
Inicials I	630	607	0	768	840
Inicials II	546	558	0	314	222
Educació secundària per a persones adultes	5.778	5.695	5.000	4.551	4.286
Educació d'adults de caràcter formal					
Preparació de proves lliures de batxillerat	0	0	0	0	0
Preparació de proves lliures per a tècnic LOE (cicles grau mitjà)	s.d.	0	35	0	0
Preparació de proves lliures per a tècnic LOE (cicles grau superior)	s.d.	0	s.d.	0	0
Preparació de la prova d'accés a la universitat	665	655	779	738	589
Preparació de la prova d'accés a cicles de grau mitjà	52	17	23	13	2
CF FP grau superior (1)	3.607	3.782	4.043	4.023	4.240
Total	7.008	7.318	6.887	7.963	8.135
Educació d'adults de caràcter no formal					
Llengua per a immigrants	2.377	2.519	2.887	3.540	3.894
Llengües estrangeres	s.d.	3.092	2.424	2.670	2.610
Altres cursos	s.d.	1.707	1.576	1.753	1.631
Batxillerat	820	774	689	770	713
Cicles formatius d'FP	1.474	1.482	1.594	1.460	1.531
Grau mitjà	749	748	746	644	630
Grau superior	725	734	848	816	901

Font: Elaboració de l'equip CES-UIB a partir de las cifras de la educació en España, Ministeri d'Educació i Ciència

Unes dades importants en el cas de les Illes Balears són els percentatges d'alumnat estranger (vegeu el quadre III-5.4.). Cal parlar esment a aquestes xifres per comprendre millor les dinàmiques i les necessitats específiques dels centres educatius de l'arxipèlag, en ser el lloc de l'Estat on n'hi ha més en termes relatius.

Al quadre III-5.4., es presenta una comparativa de tot Espanya. Les Balears ocupen el primer lloc, amb un 13,9% de l'alumnat que és estranger; seguides de prop per Catalunya, amb un 13,1%. A l'etapa de l'educació primària, el percentatge balear arriba al 15,7%, només superat per la ciutat autònoma de Melilla. El percentatge més alt de les Balears és a la formació professional bàsica, amb un 19,5%. Però, en aquesta categoria, les Balears són només la sisena comunitat amb més alumnat estranger, no ocupen els primers llocs, com passa amb les altres categories.

En la distinció entre els centres públics i els centres privats en relació amb la presència de l'alumnat estranger, també hi ha diferències rellevants. Aquesta distinció és important per saber on cal dirigir més recursos relatius a afrontar la situació.

A l'àmbit estatal, la diferència és gairebé de cinc punts (10,3% de centres públics per 5,7% de centres privats). A les Balears manté una distància similar: 15,6% als centres públics i 10,7% als centres privats. En la categoria de centres públics, les Balears són la primera, empatada amb Catalunya (15,6%), i seguida de molt a prop per la Rioja (15,5%) i Múrcia (15,3%). En canvi, en la categoria de centres privats, les Balears concentren el 10,7% i són la

primera de l'Estat i les altres estan a distàncies de quatre punts o més, excepte Catalunya (8,5%). Per tant, en la mirada comparada, els centres privats de l'arxipèlag concentren bastant més alumnat estranger en termes relatius que els seus centres homòlegs a altres comunitats autònomes. (Vegeu el quadre III-5.4.)

Quant a la presència de l'alumnat estranger, és rellevant també fer l'anàlisi desglossada a les Balears per nivells, tot comparant-la amb les mitjanes estatals (vegeu el quadre III-5.5.). En el cas de l'educació infantil, el percentatge estatal ha pujat tímidament entre el 2013/14 i el 2017/18 (de 8,2% a 8,6%), mentre que, en clau balear, aquest percentatge ha baixat una dècima (de 13,8% a 13,7%). En el cas de l'educació primària, la diferència entre ambdós percentatges era de 5,6 punts el 2013/14 (Espanya 8,6% i les Balears 14,2%) i de 6 punts el 2017/18 (Espanya 9,7% i les Balears 15,7%). En el cas de l'ESO, ha baixat tant a Espanya com a les Balears: del 10,5% al 8,6% a Espanya i del 16,7% al 13,6% a les Balears. Un descens major a l'arxipèlag, més de tres punts, però mantenint-se encara per sobre de la mitjana estatal. És destacable la tendència diferencial entre Espanya i les Balears en el cas del cicle formatiu de formació professional bàsica (FP bàsica), quan es compara amb altres programes formatius. A l'FP bàsica, les Balears estan 4,5 punts per damunt de la mitjana estatal el 2017/18 (les Balears 19,5%, Espanya 15,0%). En canvi, a la categoria d'altres programes formatius, el percentatge estatal (22,8%) és més elevat que el de les Balears (19,1%). (Vegeu el quadre III-5.5.)

QUADRE III-5.4. PERCENTATGE D'ALUMINAT ESTRANGER EN ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL NO UNIVERSITARIS PER NIVELLS, TITULARITAT DELS CENTRES I COMUNITATS AUTÒNOMES

	Total (1)	E. infantil	E. primària	ESO	Batxillerats (2)	Cicles formatius bàsics	Cicles formatius FP - Grau mitjà (2)	Cicles formatius FP - Grau superior (2)	Altres programes formatius
Total centres	8,8	8,6	9,7	8,6	6,4	15,0	8,6	5,9	22,8
Andalusia	5,3	5,3	5,7	5,8	4,5	5,9	3,0	2,1	1,7
Aragó	12,5	12,1	14,2	11,9	7,7	26,9	13,4	8,0	31,0
Astúries	3,9	3,1	3,4	5,3	3,5	11,9	5,3	2,7	8,3
Illes Balears	13,9	13,7	15,7	13,6	9,6	19,5	10,3	7,2	19,1
Illes Canàries	7,3	7,6	8,2	7,7	6,4	8,2	4,4	3,8	1,9
Cantàbria	5,5	4,8	4,9	6,2	5,0	13,7	7,8	6,2	21,3
Castella i Lleó	6,2	5,5	6,7	6,4	4,4	18,0	7,6	4,1	-
Castella-la Manxa	6,6	3,7	7,5	8,1	5,6	14,5	6,5	4,3	5,6
Catalunya	13,1	14,0	14,3	12,0	9,1	-	14,4	9,5	24,5
Comunitat Valenciana	10,5	8,9	11,7	11,0	8,7	15,8	9,9	7,8	18,9
Extremadura	2,8	2,4	3,1	3,1	2,1	6,2	2,6	1,9	3,2
Galícia	2,6	1,8	2,5	3,3	2,3	8,7	3,4	2,4	5,5
Madrid	11,0	10,7	12,1	10,3	8,2	20,1	11,8	8,4	30,4
Múrcia	12,3	13,3	14,2	10,8	8,4	19,9	10,5	6,4	24,3
Navarra	7,2	4,8	8,1	8,7	5,2	16,4	6,9	4,9	19,4
País Basc	7,4	8,0	7,4	6,5	4,8	25,3	10,1	5,9	-
La Rioja	12,8	13,3	14,7	11,4	6,2	28,4	12,7	6,8	40,0
Ceuta	4,8	6,8	5,7	3,1	2,2	4,1	2,5	2,6	22,7
Melilla	12,0	12,7	16,3	7,8	5,9	11,9	8,3	4,9	18,2

continua

	Total (1)	E. infantil	E. primària	ESO	Batxillerats (2)	Cicles formatius FP bàsica	Cicles formatius FP - Grau mitjà (2)	Cicles formatius FP - Grau superior (2)	Altres programes formatius
Centres públics	10,3	10,8	11,6	9,9	7,0	15,0	9,1	6,1	15,4
Andalusia	5,9	6,3	6,3	6,3	4,4	6,6	3,3	2,2	1,7
Aragó	14,8	14,5	17,3	14,2	9,1	29,9	14,0	8,4	27,0
Astúries	4,4	3,5	4,2	5,8	4,1	10,6	4,9	2,8	0,0
Illes Balears	15,6	15,5	18,3	15,3	10,3	20,6	11,1	7,2	-
Illes Canàries	8,1	9,3	9,3	8,4	6,5	8,4	4,4	3,6	2,0
Cantàbria	5,7	5,3	5,1	6,5	5,5	12,2	6,4	5,4	7,5
Castella i Lleó	7,4	6,9	8,4	7,6	5,1	19,3	8,1	4,3	-
Castella-la Manxa	7,4	4,3	8,6	8,9	6,0	14,7	7,0	4,5	5,6
Catalunya	15,6	16,9	17,2	14,1	10,4	-	16,4	10,7	11,9
Comunitat Valenciana	12,6	12,0	14,5	12,7	9,5	16,2	10,1	8,0	18,9
Extremadura	3,2	2,7	3,7	3,5	2,3	6,3	2,6	2,0	4,4
Galícia	2,9	2,1	2,8	3,6	2,5	8,7	3,2	2,4	5,5
Madrid	14,8	15,8	16,8	13,0	10,5	22,5	13,4	9,7	35,7
Múrcia	15,3	17,7	18,2	13,5	9,1	21,2	11,4	7,1	22,9
Navarra	9,5	6,6	11,3	11,3	6,2	17,8	7,1	5,3	15,9
País Basc	9,9	11,8	10,7	7,6	6,4	26,6	10,2	6,7	-
La Rioja	15,5	17,1	18,4	14,3	7,2	30,4	12,5	7,1	38,1
Ceuta	5,7	8,6	7,4	4,0	2,3	4,0	2,5	2,6	0,0
Melilla	14,1	16,9	20,2	8,6	6,1	11,9	8,3	4,9	0,0

continua

	Total (1)	E. infantil	E. primària	ESO	Batxillerats (2)	Cicles formatius bàsica	Cicles formatius FP - Grau mitjà (2)	Cicles formatius FP - Grau superior (2)	Altres programes formatius
Centres privats	5,7	4,9	5,6	6,3	4,8	14,8	7,2	5,2	40,2
Andalusia	3,6	3,4	3,6	4,1	5,2	3,7	2,2	1,8	-
Aragó	7,7	7,7	7,4	7,6	3,4	20,2	12,0	6,7	37,3
Astúries	2,7	1,9	1,7	4,2	1,2	15,6	7,2	2,0	16,7
Illes Balears	10,7	10,6	11,1	11,0	7,9	13,7	6,5	7,0	19,1
Illes Canàries	4,9	4,1	5,0	5,3	6,0	4,0	3,9	5,3	0,0
Cantàbria	5,2	3,5	4,5	5,4	2,0	16,0	12,0	8,8	26,4
Castella i Lleó	3,7	3,0	3,3	4,4	1,7	15,2	6,5	3,3	-
Castella-la Manxa	3,3	1,7	3,1	5,0	2,0	13,1	4,2	1,9	-
Catalunya	8,5	8,3	8,5	8,5	6,5	-	9,2	7,6	53,4
Comunitat Valenciana	6,3	4,2	6,2	7,8	6,6	12,7	9,4	6,7	-
Extremadura	1,4	1,0	1,3	1,8	1,1	0,0	2,4	1,1	1,8
Galícia	1,9	1,2	1,8	2,6	0,8	8,4	4,1	2,2	-
Madrid	6,4	5,5	6,6	7,3	4,6	15,7	9,4	6,2	9,4
Múrcia	5,2	5,1	5,3	4,8	3,4	11,6	8,4	4,1	26,3
Navarra	3,1	0,9	2,3	4,8	3,3	13,9	6,1	3,4	22,0
País Basc	4,8	3,7	4,0	5,5	3,2	24,8	9,8	4,9	-
La Rioja	7,7	7,1	7,5	6,8	2,8	25,5	13,5	5,1	42,9
Ceuta	0,9	0,6	0,2	0,3	0,0	4,8	-	-	25,0
Melilla	1,4	0,6	1,2	0,2	0,0	-	-	-	20,4

Font: Las cifras de la educación en España, Ministerio d'Educació i Ciència

(1) El total inclou també els alumnes d'educació especial específica.

(2) Inclou els alumnes estrangers que cursen aquest ensenyament en els règims presencial i a distància.

QUADRE III-5.5. PERCENTATGE D'ALUMNAT ESTRANGER EN ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL NO UNIVERSITARIS A LES ILLES BALEARS PER NIVELLS I TITULARITAT DELS CENTRES

		Total (1)	Edu- cació infantil	Educació primària	ESO	Batxillerats (2)	Cicles forma- tius FP bàsica	Cicles forma- tius FP - Grau mitjà (2)	Cicles forma- tius FP - Grau superior (2)	Altres progra- mes formatius		
Total centres	2013/2014	Espanya	8,8	8,2	8,6	10,5	7,0	no existia	8,8	5,0	s. d.	
		Illes Balears	14,4	13,8	14,2	16,7	10,6	no existia	12,9	8,2	s. d.	
	2014/2015	Espanya	8,6	8,2	8,5	9,8	6,7	18,0	8,9	5,0	32,8	
		Illes Balears	14,1	14,0	14,3	15,3	11,0	29,7	12,1	7,9	20,4	
	2015/2016	Espanya	8,4	8,2	8,7	9,1	6,7	17,1	8,9	5,2	8,9	
		Illes Balears	13,7	13,6	14,6	14,1	10,6	23,6	10,8	7,8	13,5	
	2016/2017	Espanya	8,5	8,2	9,0	8,7	6,5	15,9	8,5	5,4	24,5	
		Illes Balears	13,6	13,0	15,1	13,8	9,9	23,6	10,3	7,5	13,0	
	2017/2018	Espanya	8,8	8,6	9,7	8,6	6,4	15,0	8,6	5,9	22,8	
		Illes Balears	13,9	13,7	15,7	13,6	9,6	19,5	10,3	7,2	19,1	
	Centres públics	2013/2014	Espanya	10,5	10,6	10,7	12,5	7,8	no existia	9,1	5,1	s. d.
			Illes Balears	16,9	16,3	17,0	20,2	12,5	no existia	13,4	8,3	s. d.
2014/2015		Espanya	10,2	10,5	10,5	11,5	7,5	17,7	9,2	5,1	33,2	
		Illes Balears	16,4	16,6	16,7	18,3	12,5	31,1	12,8	8,1	14,6	
2015/2016		Espanya	10,0	10,5	10,5	10,6	7,4	16,7	9,3	5,4	8,4	
		Illes Balears	16,0	16,2	17,1	16,9	12,3	24,9	11,6	8,1	s. d.	
2016/2017		Espanya	10,0	10,4	10,9	10,0	7,1	15,8	9,0	5,7	15,4	
		Illes Balears	15,7	14,9	18,0	16,1	11,3	25,0	11,3	7,8	s. d.	
2017/2018		Espanya	10,3	10,8	11,6	9,9	7,0	15,0	9,1	6,1	15,4	
		Illes Balears	15,6	15,5	18,3	15,3	10,3	20,6	11,1	7,2	0,0	

continua

	Total (1)	Edu- cació infantil	Educació primària	ESO	Batxillerats (2)	Cicles forma- tius FP bàsica	Cicles forma- tius FP - Grau mitjà (2)	Cicles forma- tius FP - Grau superior (2)	Altres progra- mes formatius		
Centres privats	2013/2014	Espanya	3,8	4,4	6,7	4,5	s.d.	8,0	4,7	s. d.	
		Illes Balears	9,0	9,4	11,1	4,7	s.d.	10,0	7,3	s. d.	
	2014/2015	Espanya	5,1	4,0	4,5	6,5	4,3	19,3	7,9	4,7	31,8
		Illes Balears	10,1	9,6	10,3	10,6	7,1	22,9	8,2	6,6	22,8
	2015/2016	Espanya	5,2	4,2	4,8	6,3	4,4	18,3	7,6	4,7	10,0
		Illes Balears	9,6	9,1	10,4	9,6	6,4	17,4	6,3	6,1	19,2
	2016/2017	Espanya	5,3	4,4	5,0	6,2	4,5	16,3	7,1	4,7	43,0
		Illes Balears	9,7	9,4	10,1	10,4	6,2	17,4	5,6	4,8	15,1
	2017/2018	Espanya	5,7	4,9	5,6	6,3	4,8	14,8	7,2	5,2	40,2
		Illes Balears	10,7	10,6	11,1	11,0	7,9	13,7	6,5	7,0	19,1

Font: Las cifras de la educación en España, Ministerio d'Educació i Ciència

Pel que fa al percentatge de variació de l'alumnat estranger a les Balears i Espanya entre el 2007/08 i el 2017/18, cal assenyalar dues dinàmiques (vegeu el quadre III-5.6). Primer, entre el 2007/08 i el 2012/13, el percentatge de variació augmenta a Espanya (8,5%) i especialment a les Balears (15,0%). Segon, entre els cursos 2012/13 i 2017/18, el percentatge descendeix tant a l'àmbit estatal com insular (-1,5% a Espanya i -1,0% a les Balears). Aquesta dinàmica dual es pot imputar als efectes demogràfics de la crisi econòmica de 2008, perquè en el primer període analitzat encara no es nota

el descens de població, però en el segon període analitzat ja es manifesta el canvi de tendència demogràfica fruit de la falta de feina. (Vegeu el quadre III-5.6.)

D'acord amb les dimensions de la població escolar, la revisió de les dades sobre professorat permet incorporar un element clau dels recursos del sistema educatiu. El curs 2018/19 es comptabilitzen 19.100 docents a tots els ensenyaments no universitaris, 1.059 docents més que el curs anterior, 760 dels quals pertanyen a centres públics i 299 a centres privats. (Vegeu el quadre III-5.7.)

QUADRE III-5.6. VARIACIÓ DE L'ALUMNAT ESTRANGER EN ELS ENSENYAMENTS NO UNIVERSITARIS (2007, 2012, 2017)

	2007/2008	2012/2013	"% de var. 2012/2013 - 2007/2008"	2017/2018	"% de var. 2017/2018 - 2012/2013"	"% de var. 2017/2018 - 2007/2008"
Espanya	703.497	763.087	8,5	751.390	-1,5	6,8
Illes Balears	23.641	27.187	15,0	26.926	-1,0	13,9

Font: Las cifras de la educación en España, Ministeri d'Educació i Ciència

QUADRE III-5.7. PROFESSORAT D'EE DE RÈGIM GENERAL I EE DE RÈGIM ESPECIAL PER TITULARITAT DEL CENTRE

	Curs 2016/2017	Curs 2017/2018	Curs 2018/2019
Total centres	17.660	18.041	19.100
Règim general	17.005	17.395	18.427
Règim especial	655	646	673
Centres públics	12.400	12.563	13.323
Règim general	11.775	11.953	12.693
Règim especial	625	610	630
Centres privats	5.260	5.478	5.777
Règim general	5.230	5.442	5.734
Règim especial	30	36	43

Font: Ensenyaments no universitaris. Estadística del professorat i altre personal. Sèries i darrers resultats detallats. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

Per entendre els paràmetres de la qualitat de la docència, és informatiu consultar els indicadors de mitjana d'alumnat per professor en els diferents nivells educatius i distingint entre escola pública i escola privada (vegeu el quadre III-5.8.). Balears i Espanya presenten una tendència semblant en el període analitzat. Ambdós territoris experimenten una millora en la ràtio d'alumnes per professor entre els cursos 2013/14 i 2017/18: de 12,7 a 12,4 a Espanya (descens de tres dècimes) i d'11,8 a 11,4 a les Balears (descens de quatre dècimes). Per etapes educatives, a l'educació infantil és lleugerament millor a Espanya que a les Balears: 9,6 alumnes per 10,0 alumnes el 2013/14, i 9,7 alumnes per 10,0 alumnes el 2017/18. En canvi, a les altres etapes educatives (primària, ESO, batxillerat i FP), Espanya té una mitjana més alta que les Balears: 16,3 versus 15,7 el 2013/14, i 16,2 i 14,6 el 2017/18.

Si es mira de manera detallada el cas dels centres públics, tant les Balears com Espanya milloren lleugerament durant aquest període. Les Balears passen de 10,9 (2013/14) a 10,5 (2017/18) i Espanya passa d'11,8 (2013/14) a 11,4 (2017/18). Les ràtios als centres privats són una mica superiors. Les Balears tenen entre 13,9 (2013/14) i 13,6 (2017/18), mentre que Espanya té entre 15,1 i 15,0. Les Balears presenten millor ràtio que Espanya. En els dos casos, la diferència entre centres públics i centres privats és al voltant de tres punts i escaig en el període estudiat. (Vegeu el quadre III-5.8.)

En relació amb la mitjana d'alumnes per unitat, les Balears presenten ràtios inferiors a les estatals. Si els centres de les Balears

compten amb una ràtio de 20,7 alumnes per unitat, la ràtio mitjana estatal és de 21,2 alumnes per unitat. Per nivells, les ràtios autonòmiques són més elevades que les estatals als centres d'infantil (15,1 alumnes per unitat a les Balears per 14,7 a Espanya) i als centres de primària (21,4 alumnes per unitat a les Balears per 20,6 a Espanya). Concretament, les dades mostren una millora als centres d'infantil, que han disminuït 2,8 punts respecte al curs anterior. Mentrestant, els centres d'ESO, batxillerat i/o FP de les Balears presenten ràtios més baixes: 19,9 alumnes per unitat a les Balears i 23,2 a tot l'Estat. En correspondència amb aquestes ràtios, a tots els nivells, excepte a secundària, el nombre de professors per unitat a les Balears és major que al conjunt de l'Estat. (Vegeu el quadre III-5.9.)

L'anàlisi de l'esperança de vida escolar en el sistema educatiu als 6 anys (vegeu el quadre III-5.10.) posa de manifest diferències entre les Balears i Espanya, en especial quan es detalla l'esperança a l'educació universitària. A més, la informació s'ha de mirar des d'una perspectiva de gènere, analitzant per separat dones i homes. L'esperança de vida escolar als 6 anys a Espanya augmenta dues dècimes en el període 2013-2017: el curs 2013/14 és de 17,4 anys i el 2017/18 és de 17,6. Les Balears presenten xifres inferiors i, a més, en lleuger descens: 15,0 el 2013/14 i 14,7 el 2017/18. Tant a Espanya com a les Balears, l'esperança és més alta entre les dones que entre els homes. El 2017/18 les Balears tenen una esperança de 14,4 anys en el cas dels homes i de 15,1 en el cas de les dones. A Espanya, també el 2017/18, els homes tenen una esperança de 17,2 i les dones de 18,0.

QUADRE III-5.8. MITJANA D'ALUMNES PER PROFESSOR EN EQUIVALENTS A TEMPS COMPLET ALS ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL NO UNIVERSITARIS PER TIPUS DE CENTRE I TITULARITAT (2013-2017)

			Total	Centres ed. infantil	Centres ed. primària	Centres ed. primària i ESO	Centres ESO i/o batxillerats i/o FP	Centres ed. primària, ESO i batx./ FP	Centres específics ed. especial	
Total centres	2013/2014	Espanya	12,7	9,6	13,3	14,5	11,1	16,3	4,0	
		Illes Balears	11,8	10,0	12,6	13,8	9,5	15,7	3,6	
	2014/2015	Espanya	12,7	9,5	13,3	14,9	11,0	16,6	3,9	
		Illes Balears	11,7	10,8	12,4	14,0	9,3	14,9	3,4	
	2015/2016	Espanya	12,5	9,3	13,1	14,9	10,7	16,7	4,1	
		Illes Balears	11,4	10,1	12,2	13,7	8,9	14,9	3,2	
	2016/2017	Espanya	12,5	9,3	13,2	14,7	10,7	16,4	3,9	
		Illes Balears	11,4	10,3	12,4	13,4	8,8	15,1	3,5	
	2017/2018	Espanya	12,4	9,7	13,1	14,6	10,6	16,2	3,7	
		Illes Balears	11,4	10,0	12,1	13,7	9,2	14,6	3,3	
	Centres públics	2013/2014	Espanya	11,8	9,0	13,3	9,3	10,9	8,9	3,5
			Illes Balears	10,9	9,1	12,6	-	9,4	-	3,9
2014/2015		Espanya	11,7	8,9	13,2	9,4	10,9	8,9	3,5	
		Illes Balears	10,7	9,7	12,3	-	9,2	-	3,8	
2015/2016		Espanya	11,5	8,8	13,1	9,6	10,5	8,9	3,7	
		Illes Balears	10,4	8,8	12,2	-	8,8	-	3,8	
2016/2017		Espanya	11,5	8,8	13,1	9,4	10,5	9,1	3,4	
		Illes Balears	10,4	9,4	12,3	-	8,7	-	4,0	
2017/2018		Espanya	11,4	8,9	13,1	9,5	10,4	9,1	3,2	
		Illes Balears	10,5	9,4	12,1	-	9,0	-	3,7	
Centres privats		2013/2014	Espanya	15,1	10,4	14,6	15,8	14,0	16,4	4,6
			Illes Balears	13,9	12,2	12,5	13,8	13,9	15,7	3,6
	2014/2015	Espanya	15,3	10,3	14,7	16,3	14,1	16,6	4,5	
		Illes Balears	13,9	12,5	13,0	14,0	13,6	14,9	3,4	
	2015/2016	Espanya	15,3	10,0	14,2	16,2	13,8	16,7	4,5	
		Illes Balears	13,7	12,6	12,2	13,7	12,5	14,9	3,1	
	2016/2017	Espanya	15,1	10,1	14,5	16,1	14,0	16,4	4,4	
		Illes Balears	13,7	13,0	13,5	13,4	12,8	15,1	3,4	
	2017/2018	Espanya	15,0	10,7	14,3	15,9	14,1	16,2	4,2	
		Illes Balears	13,6	11,2	12,8	13,7	15,4	14,6	3,3	

Font: Elaboració equip CES-UIB a partir de Las cifras de la educación en España. Ministeri d'Educació i Ciència

QUADRE III-5.9. ALUMNAT DELS ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL NO UNIVERSITARI DE L'ADMINISTRACIÓ EDUCATIVA PER UNITAT I TIPOLOGIA DE CENTRES						
		2011/2012	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Total centres	Espanya	21,3	21,8	21,6	21,4	21,2
	Illes Balears	21,5	22,1	21,2	20,6	20,7
Centres d'educació infantil	Espanya	15,9	14,9	14,7	14,6	14,7
	Illes Balears	17,6	13,8	17,2	17,9	15,1
Centres d'educació primària	Espanya	20,7	20,9	20,8	20,7	20,6
	Illes Balears	21,5	22,2	22,0	21,5	21,4
Centres d'ESO i/o batxillerats i/o FP	Espanya	23,6	24,2	23,9	23,4	23,2
	Illes Balears	21,7	22,2	20,3	19,4	19,9

Font: Elaboració de l'equip CES-UIB a partir de las cifras de la educació en España (edició 2020). Ministeri d'Educació i Ciència

QUADRE III-5.10. ESPERANÇA DE VIDA ESCOLAR EN EL SISTEMA EDUCATIU ALS 6 ANYS (1)							
		Total		Homes		Dones	
		Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears
Total	2013/2014	17,4	15,0	12,9	10,9	14,0	11,6
	2014/2015	17,5	15,0	17,2	14,7	17,8	15,3
	2015/2016	17,5	14,8	17,2	14,5	17,8	15,1
	2016/2017	17,5	14,7	17,2	14,4	17,9	15,0
	2017/2018	17,6	14,7	17,2	14,4	18,0	15,1
Educació no universitària	2013/2014	14,4	13,6	14,4	13,6	14,4	13,6
	2014/2015	14,4	13,7	14,5	13,6	14,4	13,7
	2015/2016	14,4	13,5	14,4	13,4	14,3	13,5
	2016/2017	14,3	13,4	14,3	13,4	14,3	13,4
	2017/2018	14,3	13,4	14,3	13,3	14,3	13,5
Educació universitària	2013/2014	3,0	1,3	2,7	1,1	3,4	1,6
	2014/2015	3,1	1,3	2,8	1,1	3,4	1,6
	2015/2016	3,1	1,3	2,8	1,1	3,5	1,6
	2016/2017	3,2	1,3	2,9	1,1	3,6	1,6
	2017/2018	3,3	1,3	2,9	1,1	3,7	1,5

Font: Las cifras de la educación en España, Ministeri d'Educació i Ciència

(1) Inclou ensenyaments de règim general universitaris i no universitaris, ensenyaments de règim especial (CF arts plàstiques i disseny, esportives, professionals de música i dansa -16 i més anys-, idiomes nivell avançat -presencial-, artístiques -grau superior- i adults -inicials i secundària).

Les distàncies són especialment sensibles quan s'estudien les dades relatives a l'educació universitària d'aquest indicador. En el cas d'Espanya, és de 3,3 anys i a les Balears és d'1,3 anys, dos anys de diferència. Per sexes, 2,9 homes i 3,7 dones a Espanya. A les Balears, 1,1 homes i 1,5 dones. La diferència en les xifres estatals i insulars possiblement s'explica en part per l'abandonament escolar i el factor d'atracció del mercat de treball turístic. (Vegeu el quadre III-5.10.)

Més enllà de les etapes obligatòries d'escolarització, que tot l'alumnat ha de complir, cal mirar les taxes netes d'escolarització en edats postobligatòries en el sistema educatiu i formatiu (vegeu el quadre III-5.11.). Aquestes taxes a 16, 17 i 18 anys presenten diferències entre la dinàmica espanyola i la dinàmica insular, tot augmentant la distància a la vegada que creix l'edat analitzada.

Als 16 anys la diferència entre les Balears i Espanya és de 8,3 punts (87,4 per 95,7), al curs 2017/18. Per sexes, els homes tenen una taxa 4,7 punts inferior a la de les dones a les Balears (85,1 i 89,8) i 1,7 punts a Espanya (94,8 i 96,5). Comparativament, la distància entre homes i dones a les Balears és més gran que a Espanya. Als 18 anys, la distància entre les Balears i Espanya és molt més gran, 23,5 punts (56,5 i 80,0). Possiblement a aquesta edat és quan es manifesten més clarament els efectes de l'atracció de la mà d'obra poc qualificada de l'economia turística. Per sexes, la diferència homes-dones a les Balears és de 3,8 punts (58,3 homes i 54,5 dones); mentre que a Espanya és de 4,5 (77,8 homes i 82,3 dones). (Vegeu el quadre III-5.11.)

En una comunitat amb un important abandonament escolar primerenc com és el cas de les Illes Balears, cal adoptar mirades de procés i evolutives per comprendre millor el «moment» de l'abandonament. Per això, convé adoptar una mirada diacrònica que no només analitzi la casuística en el moment que es produeix l'abandonament, sinó que també aporti la visió evolutiva.

En aquest sentit, les taxes d'idoneïtat als 8, 10, 12, 14 i 15 anys aporten informació sobre les trajectòries de l'alumnat (vegeu el quadre III-5.12.). Als 8 anys, les xifres entre 2013/14 i 2017/18 s'han mantingut en el cas d'Espanya (93,7 en els dos cursos) i a les Balears han millorat lleugerament (de 92,1 a 92,5). Als 15 anys, en el període de referència, a Espanya ha passat de 63,6 a 69,5 i a les Balears de 57 a 64,6. Cal destacar que augmenta la distància entre la taxa espanyola i la taxa balear quan passam dels 8 als 15 anys: el 2017/18, als 8 anys la distància és només d'1,2 punts —per davall les Balears—, mentre que als 15 anys la distància ja és de 4,9 punts (les Balears per sota).

Si es fa una mirada per sexes, la distància en la taxa d'homes i la de les dones als 8 anys és de 2 punts a favor de les dones en el cas d'Espanya (homes 92,7 i dones 94,7) i de 3,2 punts a favor de les dones en el cas de les Balears (homes 91,0, dones 94,2). Als 15 anys, el curs 2017/18, aquesta distància ha augmentat i és de 8,8 punts (65,2 i 74,0) a Espanya i de 12,2 punts a les Balears. En la mirada evolutiva entre la taxa als 8 anys i la taxa als 15 anys, les dones a Espanya disminueixen 20,7 punts (94,7 i 74,0) i a les Balears baixen més:

23,2 punts (94,2 i 71,0). En la mateixa mirada evolutiva 8-15 anys, els homes a Espanya baixen 27,5 punts (92,7 i 65,2) i a les Balears més, 32,2 punts (91,0 i 58,8). (Vegeu el quadre III-5.12.)

També en la mirada progressiva en el procés de desenganxament i abandonó escolar de l'alumnat, és important mirar el percentatge d'alumnes repetidors d'educació primària en el darrer curs (vegeu el quadre III-5.13). En el període de referència 2013-2017, aquest percentatge ha baixat tant a Espanya com a les Balears, tot i que les

Balears tenen en els dos casos xifres lleugerament superiors: el curs 2013/14 a Espanya és un 4,3, i a les Balears, un 5,1; el 2017/18 és un 2,6 i un 2,0, respectivament.

En la mirada per sexes, tant a l'Estat com a l'arxipèlag, els nins presenten percentatges superiors en repetició. El curs 2013/14, a Espanya els nins estan 1,3 punts per sobre, i a les Balears, 1,1 punts. El 2017/18, els nins tenen 0,8 més repetició a Espanya i 0,6 més a les Balears. (Vegeu el quadre III-5.13.)

QUADRE III-5.11. TAXES NETES D'ESCOLARITZACIÓ EN EDATS POSTOBLIGATÒRIES EN EL SISTEMA EDUCATIU I FORMATIU (1)

		Total		Homes		Dones	
		Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears
16 anys	2013/2014	96,6	85,5	96,2	85,2	97,0	85,9
	2014/2015	95,1	86,4	94,5	85,5	95,7	87,3
	2015/2016	95,5	86,8	94,9	86,8	96,1	86,8
	2016/2017	96,0	87,4	95,1	85,9	97,0	89,0
	2017/2018	95,7	87,4	94,8	85,1	96,5	89,8
17 anys	2013/2014	90,1	79,2	88,9	77,3	91,3	81,3
	2014/2015	90,0	80,3	88,7	78,5	91,3	82,2
	2015/2016	89,6	80,9	88,2	79,7	91,1	82,2
	2016/2017	89,8	81,9	88,2	80,8	91,5	83,0
	2017/2018	90,2	84,3	88,4	81,4	92,1	87,5
18 anys	2013/2014	79,9	55,7	78,2	56,3	81,7	55,1
	2014/2015	80,0	56,7	78,4	56,7	81,7	56,8
	2015/2016	80,3	56,2	78,6	56,3	82,0	56,1
	2016/2017	79,5	54,3	77,5	54,9	81,7	53,7
	2017/2018	80,0	56,5	77,8	58,3	82,3	54,5

Font: Las cifras de la educación en España, Ministerio d'Educació i Ciència

(1) Inclou: ensenyaments de règim general universitaris i no universitaris, ensenyaments de règim especial (CF arts plàstiques i disseny, esportives, professionals de música i dansa, idiomes nivell avançat i artístiques grau superior) ensenyaments equivalents a l'universitari, formació ocupacional i escola d'adults (bàsica i secundària).

QUADRE III-5.12. TAXES D'IDONETAT ALS 8, 10, 12, 14 I 15 ANYS												
	8 anys		10 anys		12 anys		14 anys		15 anys			
	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears		
2013/2014	Total	93,7	92,1	89,5	85,9	84,9	79,4	71,0	65,9	63,6	57,0	
	Homes	92,9	91,2	88,2	83,9	82,7	76,2	67,0	61,0	59,0	51,2	
	Dones	94,5	93,1	90,9	88,2	87,3	82,7	75,3	71,1	68,5	63,2	
2014/2015	Total	93,7	91,8	89,5	85,4	85,3	80,0	71,7	66,9	65,8	60,9	
	Homes	92,9	90,7	88,1	84,4	83,1	77,6	67,6	61,5	61,6	55,5	
	Dones	94,5	92,9	90,9	86,8	87,5	82,7	76,0	72,8	70,2	66,7	
2015/2016	Total	94,0	92,1	90,3	87,4	86,1	80,8	73,1	69,1	67,5	62,7	
	Homes	93,2	91,0	89,1	85,9	84,2	77,6	69,0	64,6	63,3	57,3	
	Dones	94,9	93,2	91,7	89,1	88,2	84,6	77,3	73,8	71,9	68,5	
2016/2017	Total	93,6	90,9	89,7	85,3	85,7	79,8	74,4	69,2	68,6	64,0	
	Homes	92,6	90,1	88,4	83,4	83,6	77,1	70,3	64,0	64,3	59,1	
	Dones	94,7	91,9	91,1	87,4	87,9	82,9	78,6	74,9	73,0	69,2	
2017/2018	Total	93,7	92,5	90,0	87,0	86,5	82,5	74,4	69,7	69,5	64,6	
	Homes	92,7	91,0	88,5	85,1	84,5	80,2	70,3	64,7	65,2	58,8	
	Dones	94,7	94,2	91,5	89,1	88,6	85,0	78,8	75,2	74,0	71,0	

Font: Las cifras de la educación en España, Ministerio d'Educació i Ciència

QUADRE III-5.13. PERCENTATGE D'ALUMNES REPETIDORS D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA EN EL DARRER CURS, PER SEXE

	Espanya			Illes Balears		
	Total	Nins	Nines	Total	Nins	Nines
2013/2014	4,3	4,9	3,6	5,1	5,6	4,5
2014/2015	4,0	4,6	3,3	4,7	5,6	3,6
2015/2016	3,6	4,2	2,9	4,5	5,3	3,5
2016/2017	2,7	3,2	2,3	3,1	3,6	2,4
2017/2018	2,6	3,0	2,2	2,0	2,3	1,7

Font: Las cifras de la educación en España, Ministeri d'Educació i Ciència

El percentatge d'alumnat repetidor es pot mirar amb més detall per curs d'educació primària, per titularitat del centre i per sexe (vegeu el quadre III-5.14.). Mirant per curs, a primer, les xifres entre Estat i arxipèlag són molt semblants: Espanya, 2,7, i Balears, 2,8. A sisè, les Balears presenten percentatges inferiors de repetició quan es comparen amb els d'Espanya. Les diferències són petites (Espanya, 2,6, i Balears, 2,0), però tenint en compte que els processos de desenganxament i risc d'abandonament escolar són més aguts a l'arxipèlag que a la resta d'Espanya, aquesta distància pot ser deguda a una diferent estratègia avaluativa en el cas de les Balears que es concretaria en minimitzar la repetició escolar. Cal tenir present que les investigacions més recents desaconsellen la repetició.

En el cas dels centres públics, les Balears presenten percentatges inferiors tant a primer com a sisè (primer: 3,3 Espanya i 3,0 les Balears; sisè: 2,8 Espanya i 2,2 les Balears). En el cas dels centres concertats, la dinàmica és una mica distinta. A primer, les Balears tenen més percentatge de repetició (2,6 per 1,4) i a sisè la dinàmica s'inverteix i Espanya té més percentatge (2,2 per 1,9). Quan es fa la lectura com-

parativa per sexes, a primer la diferència nins-nines a Espanya i a les Balears és molt semblant: un punt més amunt els nins a Espanya i 0,9 punts més amunt a les Balears. A sisè, els nins estan 0,8 punts per sobre a Espanya i 0,6 punts a les Balears. (Vegeu el quadre III-5.14.)

Tot i l'ascens dels darrers deu anys, les taxes brutes de graduació a les Balears també són més baixes que les taxes estatals. Les dades del curs 2017/18 mostren una taxa de graduació a l'ESO de 69,5 (8,3 punts percentuals inferior a la taxa estatal), i a batxillerat, de 40,4 (15 punts inferior a l'estatal). Les dones compten amb taxes més altes. La taxa de graduació a l'ESO de les dones és d'un 77,7, superant amb 15,8 punts els homes. La taxa a batxillerat és 15,3 punts superior en el cas de les dones (48,3) que els homes (33), però si la comparem amb la taxa estatal femenina (63,4), aquesta és 15 punts més baixa (48,3). (Vegeu el quadre III-5.15.)

Els indicadors d'idoneïtat, repetició i esperança de vida escolar aporten elements que ajuden a entendre el context de l'abandonament escolar. L'indicador utilitzat per a la mesura de l'abandonament és

la població jove, entre els 18 i els 24 anys, que no ha completat el nivell d'educació secundària de segona etapa i no continua cap tipus d'educació o formació.

L'any 2018, aquesta taxa a les Balears és del 24,4 (27 en el cas dels homes i 21,7 en el cas de les dones), 6,5 punts superior a la taxa estatal i la segona taxa més alta

d'Espanya, al darrere de Ceuta i Melilla (26,5) i seguida de molt a prop per Múrcia (24,1). Les diferències entre homes i dones són molt destacables. De fet, una lectura de les taxes dels estudiants mascles mostra valors que superen els de les Balears a les comunitats autònomes d'Extremadura (27,7), Ceuta i Melilla (27,7) i Múrcia (30,8). (Vegeu el quadre III-5.16.)

QUADRE III-5.14. PERCENTATGE D'ALUMNES REPETIDORS D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA PER CURS, TITULARITAT/FINANÇAMENT I SEXE

		Total	Centres públics	Centres privats		Nins	Nines
				Ens. Concertat	Ens. no concertat		
Primer	Espanya	2,7	3,3	1,4	1,2	3,2	2,2
	Illes Balears	2,8	3,0	2,6	0,6	3,2	2,3
Segon	Espanya	2,8	3,4	1,6	1,1	3,2	2,4
	Illes Balears	2,4	2,6	2,4	0,0	2,8	2,0
Tercer	Espanya	2,3	2,7	1,5	1,1	2,5	2,0
	Illes Balears	2,1	2,1	2,3	0,2	2,3	1,9
Quart	Espanya	2,3	2,6	1,6	1,3	2,6	1,9
	Illes Balears	1,6	1,7	1,5	0,6	1,8	1,4
Cinquè	Espanya	1,9	2,1	1,6	1,1	2,2	1,6
	Illes Balears	1,6	1,5	2,0	0,2	2,0	1,2
Sisè	Espanya	2,6	2,8	2,2	1,4	3,0	2,2
	Illes Balears	2,0	2,2	1,9	0,2	2,3	1,7

Font: Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores

QUADRE III-5.15. TAXA BRUTA DE POBLACIÓ QUE ES GRADUA A LES ILLES BALEARS I ESPANYA PER CADA ENSENYAMENT TITULACIÓ

		Total		Homes		Dones	
		Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears
Graduat en ESO	2007/08	69,4	61,1	63,5	56,0	75,7	66,3
	2012/13	75,4	65,5	70,5	59,3	80,6	72,2
	2016/17	75,6	69,2	70,6	63,8	80,9	74,9
	2017/18	77,8	69,5	72,7	61,9	83,2	77,7

continua

		Total		Homes		Dones	
		Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears
Graduat en ESO adults	2007/08	5,9	5,9	5,8	5,1	6,0	6,8
	2012/13	12,6	8,2	14,1	8,6	11,0	7,9
	2016/17	7,9	5,6	8,0	6,0	7,8	5,1
	2017/18	8,3	5,8	7,4	5,5	9,2	6,2
Batxillerat	2007/08	44,5	32,1	37,2	27,6	52,2	36,9
	2012/13	53,4	39,7	46,9	33,2	60,3	46,4
	2016/17	55,5	40,7	48,2	33,1	63,3	48,7
	2017/18	55,4	40,4	48,0	33,0	63,4	48,3
Professional bàsic	2016/17	3,8	4,2	5,2	5,8	2,4	2,5
	2017/18	4,1	4,5	5,5	6,0	2,5	3,0
Tècnic / tècnic auxiliar	2007/08	16,7	13,0	15,3	12,3	18,2	13,8
	2012/13	21,7	18,8	21,2	18,0	22,2	19,7
	2016/17	23,5	21,0	24,4	21,6	22,6	20,4
	2017/18	22,8	19,2	23,7	18,8	21,8	19,6

Font: Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores (edició 2020)

QUADRE III-5.16. POBLACIÓ DE 18 A 24 ANYS QUE NO HA COMPLETAT EL NIVELL D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA DE SEGONA ETAPA I NO CONTINUA CAP TIPUS D'EDUCACIÓ O FORMACIÓ (1), PER COMUNITATS AUTÒNOMES

	Total			Homes			Dones		
	2008	2013	2018	2008	2013	2018	2008	2013	2018
Espanya	31,7	23,6	17,9	38,0	27,2	21,7	25,1	19,8	14,0
Andalusia	37,9	28,7	21,9	43,2	31,9	26,0	32,4	25,5	17,6
Aragó	25,8	18,9	15,8	31,8	17,5	18,1	19,3	20,4	13,2
Astúries	20,0	19,1	12,6	27,3	21,6	14,8	12,4	16,3	10,3
Illes Balears	42,5	29,8	24,4	48,1	33,6	27,0	36,7	25,8	21,7
Illes Canàries	34,1	27,5	20,9	44,0	29,8	23,9	24,3	25,1	18,1
Cantabria	22,9	12,1	9,8	30,9	13,6	8,9	15,0	10,6	10,7
Castella i Lleó	26,4	19,2	13,9	32,3	25,4	18,1	20,2	12,7	9,6
Castella-la Manxa	38,4	27,4	20,5	46,3	32,2	24,8	29,9	22,3	15,5
Catalunya	32,9	24,7	17,0	39,8	30,5	21,5	25,7	18,6	12,5
Com. Valenciana	32,6	21,7	20,2	38,2	26,2	24,2	26,8	17,0	16,1
Extremadura	33,8	29,2	20,9	39,4	36,3	27,7	27,8	21,5	13,9
Galícia	23,6	20,2	14,3	32,0	24,9	17,0	15,0	15,1	11,4
Madrid	27,1	19,7	14,4	32,9	20,5	17,8	21,4	19,0	11,0
Múrcia	40,6	26,3	24,1	49,7	30,6	30,8	31,3	21,8	16,7

continua

	Total			Homes			Dones		
	2008	2013	2018	2008	2013	2018	2008	2013	2018
Navarra	18,8	12,9	11,4	23,4	13,9	12,4	14,0	11,8	10,3
País Basc	14,8	9,9	6,9	18,1	12,4	9,4	11,3	7,3	4,5
La Rioja	37,0	21,7	17,1	42,3	24,8	18,2	31,6	18,4	16,1
Ceuta i Melilla	39,6	33,3	26,5	42,5	33,1	27,7	36,5	33,5	25,1

Font: Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores (edició 2020)

(1) Abandonament primerenc de l'educació i la formació: Les dades s'han de prendre amb precaució, ja que les derivades de mides mostrals petites estan afectades per greus errors de mostreig.

D'acord amb l'evolució de l'indicador d'abandonament, la població jove de les Balears té un nivell formatiu baix si es compara amb les altres comunitats autònomes. Els percentatges de graduats en els estudis postobligatoris de l'any 2018 mostren que a les Balears només un 66,8% de la població de 20 a 24 anys ha assolit almenys el nivell d'educació secundària de segona etapa. Aquest és un percentatge inferior a la mitjana estatal del mateix any (72,7%), tot i que és 16,5 punts percentuals superior al percentatge de 2008. (Vegeu el quadre III-5.17.)

Les dones tenen taxes de graduació més altes que els homes en el nivell de secundària postobligatòria. Malgrat la diferència entre els homes i les dones, en termes generals, la disparitat dels valors entre ells no és tan remarcable com al conjunt de l'Estat, exceptuant el nivell d'ensenyament

superior. Observant les dades de 2018 sobre el nivell de formació de la població jove, entre 25 i 34 anys, veiem una diferència de gairebé 20 punts entre els homes i les dones que tenen estudis universitaris: només un 26,5% dels homes de les Balears tenen aquest nivell, a diferència de les dones, que arriben al 45,7%. (Vegeu el quadre III-5.18.)

La despesa pública per alumne, considerant centres públics i concertats, és de 5.465 l'any 2017 (el 2016 i el 2015 la despesa va ser de 5.328 i 5.102 euros, respectivament). Aquesta despesa és 451 euros més alta que la mitjana de la despesa estatal. Considerant només els centres públics, la despesa per alumne és de 6.493 euros, 114 euros menys que l'any anterior i 714 euros més que la mitjana estatal del mateix any. (Vegeu el quadre III-5.19.)

QUADRE III-5.17. PERCENTATGE DE POBLACIÓ DE 20 A 24 ANYS QUE HA ASSOLIT ALMENYS EL NIVELL D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA DE SEGONA ETAPA

	Total			Homes			Dones		
	2008	2013	2018	2008	2013	2018	2008	2013	2018
Espanya	60,3	63,8	72,7	52,7	58,4	67,7	68,2	69,4	77,9
Illes Balears	49,3	55,0	66,8	41,5	50,8	63,7	57,1	59,2	69,9

Font: Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores (edició 2020)

QUADRE III-5.18. NIVELL DE FORMACIÓ DE LA POBLACIÓ PER GRUPS D'EDAT I SEXE

			Inferior a 2a etapa d'educació secundària		2a etapa d'educació secundària		Educació superior	
			Pobl. de 25 a 64 anys	Pobl. de 25 a 34 anys	Pobl. de 25 a 64 anys	Pobl. de 25 a 34 anys	Pobl. de 25 a 64 anys	Pobl. de 25 a 34 anys
Any 2012	Total	Espanya	45,6	36,1	22,1	24,6	32,3	39,3
		Illes Balears	47,1	37,8	28,5	33,5	24,4	28,7
	Homes	Espanya	47,3	41,7	21,9	24,1	30,9	34,2
		Illes Balears	48,1	41,0	29,3	34,4	22,6	24,6
	Dones	Espanya	44,0	30,3	22,2	25,2	33,8	44,5
		Illes Balears	46,0	34,6	27,7	32,5	26,3	33,0
Any 2016	Total	Espanya	41,7	34,7	22,6	24,3	35,7	41,0
		Illes Balears	42,3	38,4	28,5	29,2	29,2	32,5
	Homes	Espanya	44,3	40,6	22,7	24,4	33,0	35,0
		Illes Balears	45,4	43,9	28,1	29,4	26,4	26,6
	Dones	Espanya	39,1	28,9	22,5	24,2	38,4	47,0
		Illes Balears	39,1	32,9	29,0	28,9	32,0	38,2
Any 2017	Total	Espanya	40,9	33,8	22,7	23,6	36,4	42,6
		Illes Balears	41,7	35,5	27,2	26,2	31,2	38,2
	Homes	Espanya	43,5	39,4	22,7	24,2	33,8	36,5
		Illes Balears	45,3	40,3	25,6	26,8	29,1	32,9
	Dones	Espanya	38,3	28,2	22,7	23,0	38,9	48,8
		Illes Balears	38,0	30,9	28,8	25,7	33,3	43,4
Any 2018	Total	Espanya	39,9	32,3	22,9	23,4	37,3	44,3
		Illes Balears	42,4	35,9	27,9	27,9	29,7	36,2
	Homes	Espanya	42,8	37,9	22,6	23,7	34,6	38,4
		Illes Balears	46,9	44,7	27,3	28,8	25,8	26,5
	Dones	Espanya	37,0	26,7	23,1	23,2	39,8	50,1
		Illes Balears	37,9	27,2	28,4	27,1	33,7	45,7

Font: Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores (edició 2020)

Nota: Els resultats es basen en mitjanes anuals de dades trimestrals. Les dades s'han de prendre amb precaució, ja que les derivades de mides mostrals petites estan afectades per greus errors de mostreig.

QUADRE III-5.19. DESPESA PÚBLICA (EN EUROS) PER ALUMNE EN ENSENYAMENT NO UNIVERSITARI

		Espanya	Illes Balears
Despesa pública per alumne públic i concertat	2011	5.210	5.637
	2012	4.729	4.920
	2013	4.569	4.817
	2014	4.537	4.808
	2015	4.743	5.102
	2016	4.879	5.328
	2017	5.014	5.465
Despesa pública per alumne públic	2011	6.062	6.751
	2012	5.430	5.796
	2013	5.231	5.623
	2014	5.169	5.592
	2015	5.436	5.917
	2016	5.607	6.379
	2017	5.779	6.493

Les beques destinades a l'alumnat de secundària durant el curs 2017/2018 van representar un 11,8% (11,3% als estudis de batxillerat i 12,3% als estudis de formació professional), un percentatge notablement inferior a l'estatal, que va ser del 32,4%. Pel que fa a l'import mitjà de les beques a les Balears, aquest va ser de 1.035,1 euros a batxillerat i 1.060,6 a la formació professional, quantitats inferiors si les comparem amb les mitjanes estatals. (Vegeu el quadre III-5.20.)

5.1.1. CONCLUSIONS

A pesar dels canvis dels darrers deu anys en la dinàmica laboral i poblacional, les Balears continuen sent la comunitat autònoma amb el percentatge més alt d'alum-

nat estranger, amb un 13,9%; seguida de Catalunya, amb un 13,1%. Les diferències entre els centres públics i els centres privats en relació amb la presència de l'alumnat estranger (gairebé de 5 punts, igual que en el conjunt de l'Estat) ajuden a identificar les necessitats específiques sobre les quals cal orientar els recursos disponibles. En aquest sentit, les ràtios d'alumnes per professor en els diferents nivells educatius indiquen una millora moderada tant a les Balears com a Espanya.

Per a una comprensió de la realitat educativa, l'indicador d'esperança de vida escolar aporta una visió predictiva de les trajectòries educatives i el risc al desenganxament escolar. L'anàlisi d'aquest indicador posa de manifest les diferències autonòmiques i la influència del mercat de treball turístic

sobre l'abandonament escolar al territori insular.

A les Balears, abans dels 16 anys ja comença a fer-se palesa la dificultat per mantenir-se en el sistema educatiu, s'amplia la distància amb les taxes d'itoneïtat estatals i augmenta el risc al desenganxament i l'abandonament escolar. Segons les dades de 2018, un 24,4 % dels joves entre els 18 i els 24 anys no ha completat el nivell d'educació secundària de segona etapa i no continua cap tipus d'educació formació. Aquesta taxa supera amb 6,5 punts percentuals la taxa estatal i situa les Balears en la segona

posició més desfavorable d'Espanya, al darrere de Ceuta i Melilla (26,5) i seguida molt a prop per Múrcia (24,1).

Les taxes netes d'escolarització en edats postobligatòries complementen l'anàlisi de la vulnerabilitat del sistema educatiu i formatiu de les Balears. Aquestes taxes entre els 16 i els 18 anys mostren clares diferències entre les dinàmiques espanyola i insular. La distància dels nivells d'escolarització creix a la vegada que augmenta l'edat analitzada i l'accessibilitat a un mercat de treball poc qualificat i orientat a l'economia turística.

QUADRE III-5.20. PERCENTATGE D'ALUMNES BECATS I IMPORT MITJÀ PER BECARI A BATXILLERAT I FORMACIÓ PROFESSIONAL

		Total		Batxillerat		Formació professional (1)	
		% d'alumnes becaris	Import mitjà de la beca (euros)	% d'alumnes becaris	Import mitjà de la beca (euros)	% d'alumnes becaris	Import mitjà de la beca (euros)
Curs 2011/2012	Espanya	31,6	1.349,7	31,7	1.214,9	31,4	1.491,6
	Illes Balears	14,2	1.305,6	11,4	1.171,0	17,5	1.413,1
Curs 2012/2013	Espanya	29,3	1.273,1	29,9	1.143,6	28,7	1.411,7
	Illes Balears	13,0	1.227,1	10,0	1.081,3	16,6	1.333,9
Curs 2013/2014	Espanya	27,5	1.410,4	28,2	1.430,0	26,8	1.389,9
	Illes Balears	12,0	1.427,6	10,3	1.448,9	13,9	1.409,9
Curs 2014/2015	Espanya	27,0	1.410,7	28,8	1.421,9	25,3	1.399,0
	Illes Balears	11,5	1.378,6	10,8	1.359,6	12,2	1.395,8
Curs 2015/2016	Espanya	28,7	1.295,9	30,7	1.327,7	27,0	1.262,7
	Illes Balears	12,3	1.228,7	12,4	1.226,7	12,1	1.230,7
Curs 2016/2017	Espanya	32,4	1.213,0	31,6	1.258,0	33,1	1.174,7
	Illes Balears	12,8	1.092,9	12,3	1.077,6	13,2	1.106,5
Curs 2017/2018	Espanya	32,4	1.192,7	31,6	1.208,8	33,1	1.179,4
	Illes Balears	11,8	1.049,0	11,3	1.035,1	12,3	1.060,6

Font: Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores (edició 2020)

(1) Inclou cicles formatius de formació professional i d'arts plàstiques i disseny.

De fet, la distància de l'escolarització als 18 anys entre les Balears i Espanya arriba a ser de 23,5 punts (56,5 a les Balears i 80,0 a Espanya). La situació de l'escolarització als nivells postobligatoris es mostra alineada amb els nivells de graduació; tot i la millora dels darrers anys, les taxes brutes de graduació a les Balears també són més baixes que les taxes mitjanes de l'Estat.

D'acord amb l'evolució dels indicadors d'escolarització i graduació, la població jove de les Balears té un nivell formatiu més baix que a altres comunitats autònomes, malgrat les millores dels darrers anys. Així i tot, cal fer una lectura de les dades des d'una perspectiva de gènere, analitzant per separat dones i homes.

De fet, tant a Espanya com a les Balears: (a) l'esperança de vida escolar és més alta entre les dones que entre els homes; (b) els nins presenten percentatges superiors en repetició; (c) el descens de les taxes d'idoneïtat entre els 8 i els 15 anys no repercuteix de manera tan acusada en el cas de les nines; (d) les taxes netes d'escolarització de les dones als 16 anys són més altes, i (e) l'abandonament escolar afecta menys les nines.

D'acord amb tots aquests indicadors, les dones també compten amb taxes de graduació més altes que els homes en els nivells postobligatoris i, conseqüentment, el nivell formatiu de dones joves entre 25 i 34 anys és més alt: un 45,7 % de les dones d'aquestes edats tenen estudis universitaris, mentre que només tenen aquest nivell un 26,5 % dels homes.

5.2.

EL SISTEMA UNIVERSITARI A LES ILLES BALEARS

5.2.1. EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT ENTRE ELS CURSOS 2011/2012 I 2019/2020

El curs acadèmic 2019/20 a la Universitat de les Illes Balears hi ha 13.268 alumnes matriculats en estudis oficials, al marge d'alumnat de la UOM i altres ofertes formatives. Durant els darrers anys, aquest nombre es manté estable, tot i la reducció (6,81 %) que s'ha produït des del curs 2011/12 (14.238). (Vegeu el quadre III-5.21.)

QUADRE III-5.21. EVOLUCIÓ DE LA TOTALITAT DE L'ALUMNAT MATRICULAT A LA UIB

Curs acadèmic	2011/12	2014/15	2019/2020
Nombre d'alumnes	14.238	13.664	13.268
% (2011/12 base 100)	100,00%	95,97%	93,2%
% de variacions 2014-2020			97,1%

Font: Elaboració pròpia. Indicadors pressupost UIB. Dades a juny de 2020
Catorze indicadors institucionals de la Universitat de les Illes Balears.

Calculant l'alumnat matriculat a la UIB per cada 100 joves entre 18 i 24 anys, observam com la taxa bruta d'alumnat universitari va augmentar lleugerament entre el curs acadèmic 2011/2012 (16,78%) i 2014/2015 (17,15%). El curs 2018/2019 es va reduir en un 16,51%. El curs 2019/2020 es manté aquesta baixada moderada i se situa en un 16,02%. Cal dir que aquestes dades no consideren tot l'alumnat universitari que es matricula a universitats a distància o que fan els seus estudis fora de les Illes Balears. Tot i així, són dades molt baixes en comparació amb les altres comunitats autònomes. (Vegeu el quadre III-5.22.)

La taxa neta calcula el nombre d'alumnat de 18 a 24 anys en estudis de grau i postgrau en relació amb la població de la mateixa franja d'edat. Seguint les dades del Ministeri d'Universitats (MIU, 2020), al curs 2018/2019, les Illes Balears continuen sent la comunitat amb la taxa més baixa de l'Estat (10,6%). Així mateix, la tendència es manté en les comunitats amb les taxes més altes i més baixes: la Comunitat de Madrid (47,8%) i Castella i Lleó (40,5%) se situen al capdavant; mentre que, per sobre de les Illes Balears però a la cua, hi ha les comunitats de Castella-la Manxa (12,8%) i la Rioja (16,1%).

5.2.2. DOTACIÓ DE PROFESSORAT I PERSONAL D'ADMINISTRACIÓ I SERVEIS (PAS)

La diversificació dels grups i la reorganització dels estudis ha conduït a l'augment de la càrrega docent (Vegeu el quadre III-5.23.) Dels 14.954 crèdits del curs 2011/2012 s'ha passat a 17.943 el curs

2019/2020. L'increment de la càrrega real des de la instauració de l'Espai Europeu d'Educació Superior ha estat d'un 19,99%. (Vegeu el quadre III-5.23.)

L'indicador de «professorat equivalent a temps complet» . (Vegeu el quadre III-5.24.) es calcula per les diferències en la dedicació docent del professorat. Cada contracte amb dedicació completa es compta com 1, mentre que la dedicació del professorat associat es calcula de la següent manera: 6 hores, 75 % d'una dedicació a temps complet; 4 hores, 50 %; 3 hores, 37,5 %; i successivament seguint la mateixa proporció amb el nombre d'hores de contracte (UIB, 2020). Aquesta metodologia s'utilitza a la resta d'universitats que pertanyen al G9 (Grup 9 Universitats, les comunitats autònomes amb una sola universitat pública).

Seguint aquest indicador, la dotació de professorat el curs 2019/2020 és equivalent a 1.005 docents a temps complet. L'augment, ajustat a les dedicacions, és un 9,72 % més alt en relació amb el curs 2011/2012. (Vegeu el quadre III-5.24.)

El càlcul per finalitzar la interpretació de les dotacions i la possibilitat de dur a terme el treball acadèmic amb qualitat es fa amb l'indicador que relaciona les dotacions de professorat amb el nombre d'alumnat (Vegeu el quadre III-5.25.). Si la dotació de professorat és més gran, la ràtio disminueix. Així, durant els darrers anys, aquesta reducció de ràtio ha augmentat. Si bé la diferència entre els cursos 2011/2012 era mínima, el curs 2019/2020 se situa en 13,20 alumnes per docent. (Vegeu el quadre III-5.25.)

QUADRE III-5.22. EVOLUCIÓ DE LA TAXA D'UNIVERSITARIS MATRICULATS A LA UIB

Curs acadèmic	2011/12	2014/15	2019/2020
Nombre d'alumnes	14.238	13.664	13.268
Joves entre 18 i 24 anys	84.862	79.686	82.830
% d'universitaris per cada 100 joves	16,78%	17,15%	16,02%

Font: Elaboració pròpia. Indicadors pressupost UIB. Dades a juny de 2020
Catorze indicadors institucionals de la Universitat de les Illes Balears.

QUADRE III-5.23. CÀRREGA DOCENT EN CRÈDITS DEL PROFESSORAT DE LA UIB

Curs acadèmic	2011/12	2014/15	2019/2020
Càrrega docent en crèdit	14.954	16.263	17.943
% de variacions 2011-2014-2020		108,75%	119,99%
% de variacions 2014-2020			110,33%

Font: Elaboració pròpia. Indicadors pressupost UIB. Dades a juny de 2020
Catorze indicadors institucionals de la Universitat de les Illes Balears.

QUADRE III-5.24. PROFESSORAT A TEMPS COMPLET

Curs acadèmic	2011/12	2014/15	2019/2020
Professorat equivalent a temps complet	916	924	1005
% de variacions 2011-2014-2020		100,87%	109,72%
% de variacions 2014-2020			108,77%

Font: Elaboració pròpia. Indicadors pressupost UIB. Dades a juny de 2020
Catorze indicadors institucionals de la Universitat de les Illes Balears.

QUADRE III-5.25. RÀTIO ALUMNAT/PROFESSORAT

Curs acadèmic	2011/12	2014/15	2019/2020
Ràtio alumnes per professor/a	15,70	15,03	13,20
% de variacions 2011-2014-2020		95,73%	84,08%
% de variacions 2014-2020			87,82%

Font: Elaboració pròpia. Indicadors pressupost UIB. Dades a juny de 2020
Catorze indicadors institucionals de la Universitat de les Illes Balears.

El personal d'administració i serveis (PAS) de la UIB es configura com un dels components fonamentals per al manteniment dels processos desenvolupats a la universitat (Vegeu el quadre III-5.26. i III-5.27.) Dins d'aquest grup, d'una elevada heterogeneïtat, s'hi inclouen des dels màxims res-

ponsables de l'organització fins al personal d'administració de tots els nivells. Així mateix, aquesta varietat es pot observar en la diversitat de situacions contractuals: des de funcionaris de carrera, funcionaris interins, personal contractat de diversos tipus, laborals fixos de conveni i laborals contractats.

Als darrers anys han augmentat aquests contractes. La diferència entre els cursos acadèmics 2014/2015 i 2019/2020 és de 70 contractes de PAS nous. (Vegeu el quadre III-5.26.)

La ràtio que mostra el nombre de docents per cada PAS permet una interpretació més acurada. L'increment que hi va haver entre el curs 2011/2012 (1,65 docents/PAS) i 2014/2015 (1,78 docents/PAS), no s'ha mantingut durant els darrers anys. El curs 2017/2018 es va reduir a 1,73 i el 2018/2019 es va situar en xifres similars al primer període. Durant el 2019/2020 la ràtio ha millorat (1,71 docents/PAS). En qualsevol cas, la qualitat de la feina realitzada es manté no només amb la quantitat

de personal, sinó també gràcies a una important política de formació i l'estabilitat de les dotacions del PAS, amb personal de llarga trajectòria en tots els llocs de feina clau. (Vegeu el quadre III-5.27.)

Una de les iniciatives més interessants, desenvolupada al llarg del curs amb el suport del Govern de les Illes Balears, és el programa de joves qualificats SOIB-Jove, cofinançat pel Fons Social Europeu i la garantia juvenil. Durant el curs 2018/2019 es van incorporar 75 joves titulats a grups de recerca, vuit a gerència i deu a la FUEIB. Aquest personal ha permès ampliar la capacitat d'actuació dels grups, oferint una experiència laboral de bon nivell.

QUADRE III-5.26. PERSONAL D'ADMINISTRACIÓ I SERVEIS

Curs acadèmic	2011/12	2014/15	2019/2020
TOTAL de PAS (1)	554	518	588
% de variacions 2011-2014-2020		93,50%	106,14%
% de variacions 2014-2020			113,51%

Font: Elaboració pròpia. Indicadors pressupost UIB. Dades a juny de 2020

Catorze indicadors institucionals de la Universitat de les Illes Balears.

NOTA 1: Té en compte la totalitat del PAS, és a dir: funcionaris de carrera, funcionaris interins, funcionaris contractats, laborals fixos de conveni, laborals interins de conveni i laborals contractats.

QUADRE III.5.27. RÀTIO PROFESSORAT/PAS

Curs acadèmic	2011/12	2014/15	2019/2020
Ràtio professors/PAS	1,65	1,78	1,71
% de variacions 2011-2014-2020		107,88%	103,64%
% de variacions 2014-2020			96,07%

Font: Elaboració pròpia. Indicadors pressupost UIB. Dades a juny de 2020

Catorze indicadors institucionals de la Universitat de les Illes Balears.

NOTA 1: Té en compte la totalitat del PAS, és a dir: funcionaris de carrera, funcionaris interins, funcionaris contractats, laborals fixos de conveni, laborals interins de conveni i laborals contractats.

5.2.3. QUALITAT UNIVERSITÀRIA DE LA UIB

Hi ha tot un seguit de factors que han ajudat a comprovar la qualitat de la docència de la UIB al llarg del curs. Entre aquests factors, se'n poden destacar tres de rellevants:

- En aplicació del sistema de garantia de qualitat, s'han continuat duent a terme els processos de creació, modificació i seguiment de titulacions. Quant al procés d'acreditació, s'ha completat amb èxit el procés d'acreditació de tots els títols oficials de grau i màster.
- S'han aconseguit els segells europeus de qualitat EUR-ACE i EUR-INF per als títols de grau d'Enginyeria Telemàtica; Enginyeria Industrial, i Enginyeria Informàtica de l'Escola Politècnica Superior.
- L'estructura dels estudis implantada amb el Procés de Bolonya ha fet que els estudis de màster oficial s'hagin consolidat els darrers anys com una etapa de la trajectòria acadèmica dels estudiants universitaris cada cop més demanada i necessària. En aquest context, els màsters oficials de la UIB han demostrat una gran capacitat d'atracció. La UIB presenta una oferta de màsters universitaris molt àmplia i diversificada que abasta tots els àmbits de coneixement i les orientacions formatives (professionalitzadora, de recerca, d'especialització).

A més, es poden destacar els bons resultats de la UIB en els rànquings d'universitats realitzats per part de grups i organismes, comparant diversos indicadors de la seva qualitat, agregant les dades d'un conjunt

limitat de naturalesa diversa, relatius a cada institució, seleccionats pels seus autors, sempre per raons de mesurabilitat.

Aquest interès pels rànquings, juntament amb la burocratització d'alguns processos d'anàlisi de la qualitat, han reduït la rellevància dels processos d'avaluació institucional promoguts pels sistemes universitaris per assegurar la qualitat institucional global i potenciar-ne la planificació de la millora.

Tot i que tenen una utilitat genèrica de tipus comparatiu, el diagnòstic parcial que ofereixen aquests rànquings és poc útil per planificar la millora institucional global. El desig obsessiu de millorar la posició en els rànquings pot conduir a prioritzar l'intent de millora dels indicadors que s'avaluen desatenent la resta d'aspectes rellevants del sistema universitari que condicionen i defineixen la globalitat de la qualitat institucional; per descomptat, molt nombrosos i sovint no mesurables.

L'enfocament integral i la qualitat d'anàlisi de l'U-Ranking de la Fundació BBVA i l'Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques (IVIE) ha fet que en els darrers anys paréssim atenció als seus resultats. La UIB ha ocupat posicions entre les millors universitats de l'Estat, arribant a la quarta posició el 2016/17 pel seu rendiment global en els àmbits de la docència, la recerca i la innovació i el desenvolupament. De manera desglossada, la UIB ocupà la cinquena posició del rànquing en els àmbits de docència i de recerca i la dotzena posició en innovació i desenvolupament tecnològic. Així mateix, l'U-Ranking destaca que les Illes Balears són una de les comunitats

autònomes amb més productivitat del sistema universitari espanyol. Concretament, és la cinquena comunitat autònoma amb un rendiment més alt del sistema universitari, amb un índex de rendiment situat en un 8 % per sobre de la mitjana estatal.

Al marge d'aquest rànquing espanyol, se'n poden consultar uns altres d'internacionals. El Centre de Classificació Universitària Mundial (CWUR) és una organització de consultoria que ofereix assessorament en polítiques, coneixements estratègics i gestió del coneixement als governs i les universitats per millorar els resultats educatius i de recerca. Des de 2012 el CWUR publica l'únic rànquing acadèmic d'universitats global que avalua la qualitat de l'educació, l'ocupació d'antics alumnes, la producció de recerca i les cites sense dependre de les enquestes i els enviaments de dades universitàries. Aquest rànquing començà amb l'objectiu de qualificar les

cent millors universitats mundials i es va ampliar l'any 2014 a les mil millors entre les 18.000 principals universitats del món. Així, el rànquing del CWUR és la classificació acadèmica més gran que es realitza. (Vegeu el quadre III-5.28.)

Al llarg dels darrers anys, la UIB es manté entre les mil millors universitats del món i entre les 30 de l'Estat. Tot i que aquests darrers anys s'havien baixat algunes posicions, tant a l'àmbit nacional com internacional, aquest 2020 la UIB torna a situar-se en posicions similars el 2014. Així mateix, l'augment de la puntuació agregada quant a les tasques realitzades és notori, passant dels 44,63 punts el 2014 als 72,1 actuals. Aquestes dades confirmen que la UIB manté els bons resultats assolits els darrers anys gràcies a l'esforç de la comunitat universitària i malgrat les mancances de finançament del sistema universitari de les Illes Balears.

QUADRE III-5.28. LA UIB AL RÀNQUING DEL CENTRE DE CLASSIFICACIÓ UNIVERSITÀRIA MUNDIAL (CWUR)

Posició en el rànquing 2014

Universitat (entre les mil primeres)	Rang a Espanya	Rang Mundial	Puntuació agregada (educació, impacte...)
Universitat de Barcelona	1	120	50,17
Universidad Complutense de Madrid	2	198	47,97
Universitat Autònoma de Barcelona	3	254	46,99
Universitat de les Illes Balears	24	714	44,63
Universitat de la Corunya	40	937	44,35

Posició al rànquing 2020

Universitat de Barcelona	1	129	80,7
Universitat Autònoma de Barcelona	2	195	78,8
Universidad Complutense de Madrid	3	249	77,7
Universitat de les Illes Balears	25	730	72,1
Universitat de la Corunya	36	1003	70,3

Font: Elaboració pròpia. Font: <http://cwur.org/>

Referències bibliogràfiques

MINISTERI D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORTS (2020). *Datos y Cifras del Sistema Universitario Español. Curso 2016/2017*. Madrid: Ministeri d'Educació, Cultura i Esports.

MINISTERI D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORTS (2019a). *Estadísticas de la educación. Enseñanzas no universitarias. Curso 2018-2019*. Madrid: Secretaría General Técnica. Subdirección General de Estadística y Estudios.

MINISTERI D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORTS (2019b). *Las cifras de la educación en España. Curso 2017/18*. Edició 2020. Madrid: Instituto Nacional de Evaluación Educativa.

MIU (2020). *Datos y cifras del Sistema Universitario Español. Publicación 2019-2020*. Madrid: Ministeri d'Universitats.

UIB (2020). *Memòria del pressupost 2020*. Palma: UIB.

REQUADRE III-1.

MOBILITAT SOCIAL I EDUCACIÓ A BALEARS. BASES PER A L'ESTUDI DE LES TRAJECTÒRIES SOCIALS

LLUÍS BALLESTER BRAGE

*Professor titular de la UIB
(Departament de Pedagogia i Didàctiques
Específiques. Teoria i història de l'educació)*

JOAN ALFRED AMER I FERNÁNDEZ

*Professor titular de la UIB
(Departament de Pedagogia i Didàctiques
Específiques. Teoria i història de l'educació)*

BELÉN PASCUAL BARRIO

*Professora contractada doctora de la UIB
(Departament de Pedagogia i Didàctiques
Específiques. Teoria i història de l'educació)*

El model econòmic de les Illes Balears s'ha basat en un predomini de la petita i mitjana empresa, intensiva en mà d'obra poc qualificada, tant en el sector de la restauració com en el comerç i la construcció, amb més presència progressiva d'empreses més grans en l'hoteleria (Manera, Molina, Pérez-Montiel i Manera-Salom, 2020). La creixent internacionalització de l'economia s'ha traduït en una externalització d'aquestes activitats i, en conseqüència, en un increment de la precarietat. La crisi de l'economia de les Balears ha estat més intensa que la de les economies industrials d'Espanya i el retrocés del PIB ha posat de manifest les debilitats del «model» precedent de creixement.

D'altra banda, en aquest moment en què es renova la crisi per l'efecte de la COVID-19, no són els serveis avançats

els que lideren la recuperació i la modificació de l'estructura productiva, sinó els tradicionals: els lligats a l'hoteleria, la construcció i altres. Això explica que la comunitat de les Illes Balears ofereixi uns salaris més baixos que els de la mitjana espanyola, així com la limitada demanda de treball qualificat. Els serveis avançats —que incorporen gran quantitat de coneixement, per tant, com els treballadors qualificats— tenen menys rellevància en l'economia de les Balears que en les comunitats més avançades de l'Estat (País Basc, Catalunya, Madrid).

Aquesta realitat té una gran transcendència, ja que, en les societats desenvolupades actuals, les dues grans vies per les quals els ciutadans aconsegueixen participar dels beneficis del creixement són l'accés a la feina (millorant la qualificació generacionalment), així com l'actuació inclusiva de les polítiques públiques en dos grans àmbits: la protecció social davant els riscos com els associats a la desocupació i la dependència, i la igualtat d'oportunitats en l'accés als serveis públics fonamentals com els sanitaris, socials i educatius en tots els seus nivells (Goerlich, 2016).

Pel que fa al primer tema, què ha passat i està passant amb l'accés a l'ocupació, amb la millora de la qualificació, amb la valoració de la formació en l'ocupació i amb la mobilitat social intergeneracional? Durant cert temps, en la fase d'expansió de l'economia industrial i dels serveis dels estats del benestar, l'ocupació va ser considerada com el referent fonamental de la millora social, aportant ingressos, accés a béns i serveis de ben-

estar, identitat personal i social i reconeixement de la ciutadania, fins al punt que bona part de les prestacions socials es vinculaven a l'ocupació laboral.

En la nova economia de serveis, industrial avançada i fortament globalitzada, els processos de reestructuració dels sistemes productius han socavat aquesta font d'estabilitat laboral i de mobilitat intergeneracional. El mercat de treball s'ha fragmentat, cosa que ha generat una divisió clara entre els que disposen d'una ocupació de llarga durada o estable i els que es troben immersos en dinàmiques de temporalitat i inseguretats en l'ocupació, en els ingressos i en les seves expectatives de futur.

En conseqüència, actualment l'ocupació, malgrat la seva importància indubtable, ha deixat de ser una garantia d'integració i cohesió, ja que s'han desestabilitzat ocupacions estables i s'han generat vulnerabilitat en posicions que anteriorment es consideraven segures. La internacionalització dels mercats i les exigències de competitivitat fan que el treball s'hagi convertit en el blanc d'una política de reducció de costos, sota la lògica imperant de la flexibilitat. Aquesta realitat, genera greus problemes de sostenibilitat i vulnerabilitat (Manera, Navinés i Bonnail, 2019).

Els riscos de pobresa i les vulnerabilitats s'han centrat especialment en les famílies monoparentals i nombroses, en les persones amb baix nivell educatiu, en els treballadors pobres, en els aturats i en la joventut. La joventut, especialment, ha perdut la confiança en l'expectativa d'un

treball estable que proporcioni mobilitat ascendent.

Es podria pensar que el problema de l'ocupació precària i la productivitat estan relacionats amb l'escassa qualificació de la població, però la realitat és bastant més complexa, ja que la inversió realitzada en qualificació ha estat molt elevada i el que passa, més aviat, és una falta d'aprofitament de recursos humans qualificats per un teixit productiu que pot desenvolupar la seva activitat amb escassa qualificació (Palafox, 2018).

Aquesta situació pot fer dubtar del paper que l'educació i la resta de polítiques socials (polítiques actives d'ocupació, activació de l'ocupació en serveis de benestar, etc.). És necessari analitzar en detall el paper que, en el context de les Illes Balears, han jugat aquestes polítiques, analitzant les trajectòries intergeneracionals dels darrers 25 anys. Les fonts d'informació són diverses, des de les dades de les enquestes periòdiques (per exemple: EPA, condicions de vida), fins les dades d'inserció laboral que ofereix la UIB, passant per moltes altres fonts que cal tractar de manera específica. Al llarg de l'any vinent s'intentarà justament conèixer la mobilitat social a les Illes Balears en els darrers 25 anys.

Referències bibliogràfiques

GOERLICH, F.J. (2016). *Distribución de la Renta, Crisis Económica y Políticas Redistributivas*. Bilbao: Fundación BBVA.

MANERA, C.; MOLINA, R.; PÉREZ-MONTIEL, J.; MANERA-SALOM, M. (2020). «El turismo de masas como sistema de producción: la revolución turística en el Mediterráneo, 1949-2014». *Revista de Historia Industrial. Economía y Empresa*, 29(78), 155-187.

MANERA, C.; NAVINÉS, F.; BONNAIL, M. (2019). «El futuro de las regiones». *Temas para el debate*, (300), 40-42.

PALAFIX, J. (2017). *Cuatro vientos en contra. el porvenir económico de España*. Barcelona: Pasado y presente.